

Memo – Ter kennisname

Registratienummer:
18.118938

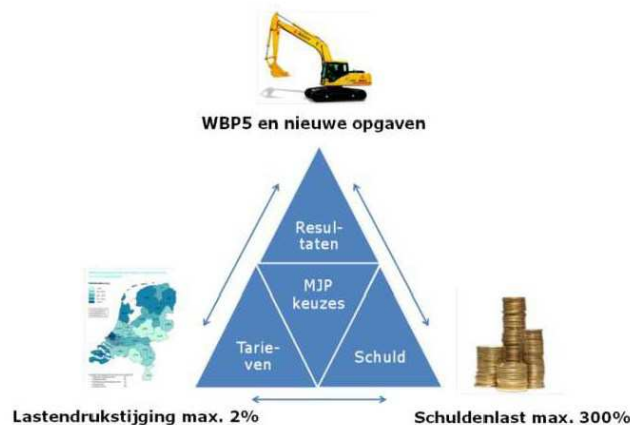
Aan: VV
Van: H. Pluckel
Onderwerp: Update houdbare waterschapsfinanciën
Datum: 20-8-2018

Waarom moet u dit weten

Met deze memo wordt voldaan aan de toezegging in de commissie BOD van 20 juni 2018 om de huidige situatie van de schuldenlast te beschrijven en in te gaan op het ideaalcomplex (jaarlijkse netto investeringen zijn gelijk aan de jaarlijkse afschrijvingen) in combinatie met de mogelijkheid van het instellen van een investeringsplafond. De onderstaande informatie is input voor de Programmabegroting 2019 en meerjarenraming 2020-2023.

Kernboodschap

Op 29 maart 2017 heeft uw vergadering de nota Houdbare Waterschapsfinanciën (16.110683) vastgesteld. Hierin is de schuldpositie nader geduid en zijn maatregelen benoemd die eraan kunnen bijdragen om de schuld van Rijnland beheersbaar te houden. Inmiddels is hiervoor een aantal maatregelen geïmplementeerd en zijn doelstellingen bijgesteld of door de actualiteit achterhaald.

Met de hierboven afgebeelde driehoek in gedachten heeft de VV in juli 2018 bij de vaststelling van het MJP 2019-2022 de keuze voor het *Middenscenario* bevestigd. Dit houdt in: een gemaximeerde lastendrukstijging van 2% per jaar, het bereiken van een maximale schuldpositie van 300% uiterlijk in 2027 en een formatieversterking met 9,85 fte.

Context

Stand van zaken schuldpositie en kapitaallasten

In de volgende tabel is de stand van zaken weergegeven voor de MJP-periode t/m 2022. In de bijlage is deze tabel verder doorgetrokken tot het jaar 2030.

Schuld en kapitaallasten 2017 - 2030	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Schulden in verhouding tot de belastingopbrengsten op 1 januari	287%	286%	299%	315%	323%	331%
Aandeel kapitaallasten in de exploitatierekening	28%	32%	32%	32%	34%	37%
Bedrag afschrijvingen	45	51	52	53	55	62
Bedrag netto investeringen	98	90	94	79	81	73
Ideaalcomplex bereikt	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee

Bij de hierboven genoemde netto-investeringen is rekening gehouden met ontvangen subsidies/bijdragen, uitgaven voor baggerwerken en aftrek van concernbrede kortingen. Over het netto bedrag worden de kapitaallasten berekend. De bijbehorende bruto investeringsramingen zijn als volgt:

2018: € 118 mln, 2019: € 128 mln, 2020: € 112 mln, 2021: € 118 mln en 2022: € 102 mln.

De vrije beleidsruimte wordt met name bepaald door het aandeel van de kapitaallasten in de exploitatierekening. Des hoger dit percentage is, hoe hoger het aandeel in de niet-beïnvloedbare kosten. Dit aandeel loopt de komende jaren nog op zoals uit de tabel hierboven blijkt. In de bijlage is de tabel doorgetrokken naar het jaar 2030. Hierin is te zien dat, met het teruglopen van de schuld ook na 2025 het aandeel kapitaallasten weer daalt.

Bijgestelde doelstellingen en kaders

Bij het vaststellen van de nota Houdbare Waterschapsfinanciën in 2017 was de schuldpositie gemaximeerd op 300% in 2023, af te bouwen tot 250% uiterlijk in 2030. Met het MJP 2019-2022 is dat bijgesteld tot het bereiken van 300% in 2027. De kaders dat de afgesproken doelstellingen uit het WBP5 worden gerealiseerd en de jaarlijkse lastendrukstijging is gemaximeerd op inflatie of 2% zijn onveranderd.

Geïmplementeerde maatregelen en eerder ingezette instrumenten

Sinds de vaststelling van de nota zijn de volgende beheersmaatregelen geïmplementeerd:

- Het drempelbedrag voor een krediet en daarmee voor een investering is verhoogd van € 50.000 naar € 100.000;
- Uitgaven die voorheen geactiveerd werden, maar overwegend een exploitatiekarakter hebben, komen altijd ten laste van de exploitatie;
- Het toerekenen van bouwrente aan investeringen is per 1 januari 2018 afgeschaft;
- Met ingang van 2019 worden minder personele lasten op investeringsprojecten geactiveerd.

Daarvóór was al een aantal andere instrumenten ingezet:

- Bijdrage HWBP in exploitatie genomen en versneld afgeschreven;
- Herstructurering van de leningenportefeuille;
- Extra afschrijving kleine investeringen.

Deze zijn gerealiseerd rekeninghoudend met de twee andere kaders: de bereikte gemaximeerde jaarlijkse lastendruk van 2% en het bereiken van de WBP-doelstellingen. In hoeverre de WBP-doelstellingen op koers liggen is te lezen in de *WBP5 Effect- en Middelenmonitor 2017*, die in de VV van 5 juli 2018 is behandeld.

Werking 'driehoek ambitieniveau, lastendruk en schuldenlast

De driehoek is al genoemd in de Kernboodschap. Wanneer tot een doelstelling voor één van de hoeken wordt besloten, heeft dat onvermijdelijk invloed op de andere twee. Om bijv. de schuldenlast te verminderen, kan het ambitieniveau worden verlaagd o.a. door een investeringsplafond in te stellen en/of de lastendruk te verhogen. Dat geldt ook wanneer een van de andere hoeken als uitgangspunt wordt genomen. Ook in dat geval heeft dat gevolgen voor de andere twee. Op dit moment is de inzet van egaliseringsreserves nog een factor die er mede voor zorgt dat de lastendrukstijging gematigd kan blijven. Daardoor is de inwerking van de hierboven genoemde factoren niet een-op-een op de andere hoeken maar wordt het effect getemperd. Wanneer op enig moment de egaliseringsreserves uitgeput mochten zijn, verandert dat en zal het effect op de tariefsontwikkeling sterker zijn. Voor wat betreft de mogelijkheden om, naast de reeds geïmplementeerde maatregelen, de schuldenlast (versneld) te doen dalen wordt verwezen naar de maatregelen genoemd in de vastgestelde nota Houdbare Waterschapsfinanciën (16.110683).

Prognose van kapitaallasten, investeringsvolume, afschrijvingen en ideaalcomplex

In de onderstaande tabel is de prognose t/m 2030 voor de afschrijvingen en de investeringen aangegeven. Hieruit blijkt dat vanaf 2023 de hoogte van de afschrijvingen de investeringen gaan overschrijden en daarmee een ideaalcomplex kan worden bereikt. Een ideaalcomplex betekent dat de jaarlijkse netto investeringen gelijk zijn aan de jaarlijkse afschrijvingen. Vanaf dat moment zou je investeringen niet meer hoeven te activeren, maar kunnen ze gelijk in de exploitatierekening worden geboekt met hetzelfde resultaat. Zo'n overschakeling leidt de eerste jaren wel tot extra lasten omdat de vaste activa met een boekwaarde nog een aantal jaren kapitaallasten geven. Wanneer tot een expliciete doelstelling voor het effectueren van een ideaalcomplex wordt besloten, zal de VV hiervoor een pakket aan maatregelen moeten vaststellen. Dit geeft tevens een indicatie van een investeringsplafond. Na het bereiken van het ideaalcomplex bij het bereiken van een jaarlijkse afschrijvingslast van € 70 mln. is dit tevens het netto-investeringsplafond. Netto wil in dit verband zeggen, na aftrek van subsidies en exclusief de baggerkosten.

Indicatoren

Op dit moment worden twee belangrijke indicatoren gebruikt, nl. de schuldenlast in een percentage van de belastingopbrengsten en de kapitaallasten in een percentage van de exploitatiebegroting. In de nota Houdbare Waterschapsfinanciën is al aangegeven dat met name de indicator voor de schuldpositie niet perfect is, maar vooralsnog de best beschikbare. De indicator van de schuldenlast heeft als belangrijk nadeel dat deze als percentage van de belastinginkomsten wordt weergegeven. Wanneer de belastinginkomsten worden gematigd, gaat het percentage van de schuldenlast gelijk omhoog zonder dat het absolute bedrag hoeft te veranderen. Daarvoor is geen pasklare oplossing voorhanden, maar een aandachtspunt bij het beoordelen van de schuldpositie.

Toelichting op de risico's

Rentegevoeligheid

Hoe hoger de schuld is, hoe gevoeliger Rijnland is voor renteschommelingen met invloed op de exploitatierekening. Dit wordt voor een deel beheerst door de voorschriften uit de Wet FIDO (Financiering decentrale overheden) na te leven, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Verder worden de risico's beperkt door de rente voor langere tijd vast te zetten. In 2015 is de leningenportefeuille geherstructureerd waarmee renteschommelingen over de portefeuille van destijds voor het grootste deel zijn uitgesloten. Voor nieuwe leningen bestaat er nog wel enig renterisico, maar omdat deze nog steeds voor 20 jaar met een lage rente kunnen worden afgesloten, is dat risico nu ook nog klein.

Overblijven restschuld op investeringen

We spreken van een restschuld wanneer een vast actief volledig is afgeschreven maar de bijbehorende lening nog niet is afgelost. Omdat Rijnland gebruik maakt van totaalfinanciering en niet van financiering per project, kan niet op een directe manier worden vastgesteld of sprake is van restschulden. Indirect is dit wel mogelijk door te constateren dat de boekwaarde van de vaste activa hoger is dan de schulden. Omdat het Rijnland niet is toegestaan de reserves negatief te laten worden, kan de schuld de boekwaarde van de vaste activa niet te boven gaan. Daarnaast is

berekend dat de afschrijvingstermijn van alle vaste activa op de balans, gemiddeld 21 jaar is. Aangezien leningen voor 20 jaar worden afgesloten, is daarmee het risico ook beperkt.

Onzekerheid over het investeringsniveau

De investeringen in de jaren 2023 en later zijn indicatief weergegeven. Naarmate investeringen verder weg in de tijd liggen, is de mate van onzekerheid groter. Ook is de hoogte van de bedragen onzeker wanneer aanbesteding nog niet heeft plaatsgevonden. De cijfers buiten de planperiode moeten daarom met enige reserve worden beschouwd. In de informatieve VV van januari 2019 komt overigens onder meer de *Lange Termijn Asset Planning* aan bod. Deze planning is één van de bouwstenen voor het te hanteren investeringsniveau in de planning- en controlcyclus.

Vervolg

In de Programmabegroting 2019 die op 21 november 2018 door de VV wordt vastgesteld, worden de laatste stand van zaken en de meest actuele prognoses toegelicht.

Bijlage

- *Prognose schuldpositie en kapitaallasten in de periode 2017 t/m 2030*

(bedragen in € mln.)

Schuld en kapitaallasten 2017 - 2030	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Schulden in verhouding tot de belastingopbrengsten op 1 januari	287%	286%	299%	315%	323%	331%	334%
Aandeel kapitaallasten in de exploitatierekening	28%	32%	32%	32%	34%	37%	38%
Bedrag afschrijvingen	45	51	52	53	55	62	69
Bedrag netto investeringen	98	90	94	79	81	73	69
<i>Ideaalcomplex bereikt</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>	<i>Ja</i>
Schuld en kapitaallasten 2017 - 2030	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Schulden in verhouding tot de belastingopbrengsten op 1 januari	327%	317%	305%	295%	285%	275%	265%
Aandeel kapitaallasten in de exploitatierekening	39%	37%	36%	35%	35%	34%	33%
Bedrag afschrijvingen	72	70	70	70	70	70	70
Bedrag netto investeringen	63	59	60	60	59	59	59
<i>Ideaalcomplex bereikt</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>

- *Oorspronkelijke notitie Duurzaam Financieel Beleid (16.110683)*